

Rozdział 1.

Podstawy prawne

Funkcjonowanie instytucji pomocy społecznej zostało uregulowane w wielu aktach prawnych. Za najważniejszy uznaje się Ustawę z dn. 12 III 2004 o pomocy społecznej (Dz. U. z 2023 r., poz. 901 ze zm.). Określa ona organizację instytucji pomocy społecznej, ich zadania w zakresie udzielania pomocy społecznej, a także rodzaje świadczeń oraz zasady i tryb ich przyznawania oraz zasady i tryb postępowania kontrolnego.

Trzeba jednak podkreślić, że prawodawstwo dotyczące pomocy społecznej jest bogate. Poza ww. ustawą zaliczają się do niego poniżej wymienione akty prawne (po danych publikatora podane zostały odnośniki do Internetowego Serwisu Aktów Prawnych (ISAP), w którym są one udostępnione w pełnej wersji)¹.

1. Ustawa z dnia 12 III 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, 2270 oraz z 2022 r. poz. 1, 66, 1079, 1692, 1700, 1812, 1967, 2127 i 2140; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20040640593>).

2. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 1818; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001818>).

3. Rozporządzenia wydane na podstawie Ustawy z dnia 12 III 2004 r. o pomocy społecznej (w każdym przypadku, na początku wskazano delegację z ww. ustawy)

art. 9 ust. 2:

Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 października 2005 r. w sprawie progu interwencji socjalnej (Dz. U. poz. 1762; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20052111762>),

art. 9 ust. 8:

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 lipca 2021 r. w sprawie zweryfikowanych kryteriów dochodowych oraz kwot świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1296; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210001296>),

art. 23 ust. 3:

Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 listopada 2007 r. w sprawie systemów teleinformatycznych stosowanych w jednostkach organizacyjnych pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1609; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20072161609>),

¹ Przygotowano na podstawie: Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, Akty prawne, Obowiązujące prawo – pomoc społeczna, <https://www.gov.pl/web/rodzina/akty>, 27 IV 2025. Stan na dzień – jw.

art. 24 ust. 2:

- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 maja 2012 r.** w sprawie szczegółowych warunków realizacji rządowego programu wspierania niektórych osób pobierających świadczenie pielęgnacyjne (Dz. U. z 2013 r. poz. 871; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20130000871>),

- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 lipca 2011 r.** w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane wystąpieniem w 2011 r. huraganu, deszczu nawalnego lub przymrozków wiosennych (Dz. U. poz. 996; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111670996>),

- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 13 lipca 2010 r.** w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych lub działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane przez powódź, obsunięcie się ziemi lub huragan w 2010 r. (Dz. U. poz. 889; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20101320889>),

- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 października 2009 r.** w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych i działach specjalnych produkcji rolnej powstały szkody spowodowane przez powódź w 2009 r. (Dz. U. poz. 1319; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20091671319>),

- **Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 26 września 2008 r.** w sprawie szczegółowych warunków realizacji programu pomocy dla rodzin rolniczych, w których gospodarstwach rolnych powstały szkody spowodowane przez suszę lub huragan w 2008 r. (Dz. U. poz. 1070; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20081731070>),

art. 47 ust. 5: Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 17 stycznia 2022 r. w sprawie domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży (Dz. U. poz. 150; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20220000150>),

art. 48a ust. 14: Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 27 kwietnia 2018 r. w sprawie minimalnych standardów noclegowni, schronisk dla bezdomnych, schronisk dla osób bezdomnych z usługami opiekuńczymi i ogrzewalni (Dz. U. poz. 896; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000896>),

art. 50 ust. 7: Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. poz. 1598 oraz z 2006 r. poz. 943; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU2005189159>),

art. 51a ust. 5: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2010 r. w sprawie środowiskowych domów samopomocy (Dz. U. z 2020 r. poz. 249; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20102381586>),

art. 52 ust. 3: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 31 maja 2012 r. w sprawie rodzinnych domów pomocy (Dz. U. poz. 719; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000719>),

art. 53 ust. 13: Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 kwietnia 2018 r. w sprawie mieszkań chronionych (Dz. U. poz. 822 oraz z 2021 r. poz. 2420; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000822>),

art. 57 ust. 8: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 sierpnia 2012 r. w sprawie domów pomocy społecznej (Dz. U. z 2018 r. poz. 278; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000964>),

art. 67 ust. 4: Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 sierpnia 2020 r. w sprawie wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie prowadzenia placówki zapewniającej całodobową opiekę (Dz. U. poz. 1562; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20200001562>),

art. 69 ust. 2: Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 28 sierpnia 2020 r. w sprawie wydawania i cofania zezwoleń na prowadzenie w ramach działalności statutowej placówki zapewniającej całodobową opiekę (Dz. U. poz. 1532; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20200001532>),

art. 90 ust. 4: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 3 sierpnia 2012 r. w sprawie udzielania pomocy na usamodzielnienie, kontynuowanie nauki oraz zagospodarowanie (Dz. U. poz. 954; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000954>),

art. 92 ust. 2: Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 18 lutego 2011 r. w sprawie ramowego programu kursów nauki języka polskiego dla cudzoziemców (Dz. U. poz. 306; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20110610306>),

art. 95 ust. 5: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2015 r. w sprawie udzielania pomocy cudzoziemcom (Dz. U. poz. 1946; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190001946>),

art. 107 ust. 6: Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 8 kwietnia 2021 r. w sprawie rodzinnego wywiadu środowiskowego (Dz. U. z 2021 r. poz. 893; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20210000893>),

art. 108 ust. 4: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 8 listopada 2010 r. w sprawie wzoru kontraktu socjalnego (Dz. U. poz. 1439; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20102181439>),

art. 116 ust. 1a: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 25 stycznia 2008 r. w sprawie specjalności przygotowującej do zawodu pracownika socjalnego realizowanej w szkołach wyższych (Dz. U. poz. 158; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20080270158>),

art. 118a: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 kwietnia 2012 r. w sprawie specjalizacji w zawodzie pracownik socjalny (Dz. U. poz. 486 oraz z 2022 r. poz. 2358; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000486>),

art. 121 ust. 6: Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 7 kwietnia 2005 r. w sprawie przyznawania nagród specjalnych w zakresie pomocy społecznej (Dz. U. poz. 658; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20050740658>),

art. 121a ust. 7: Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 grudnia 2016 r. w sprawie superwizji pracy socjalnej (Dz. U. poz. 2087; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20160002087>),

art. 122 ust. 5: Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 26 września 2012 r. w sprawie specjalizacji z zakresu organizacji pomocy społecznej (Dz. U. poz. 1081; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120001081>),

art. 125 ust. 8: Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 17 grudnia 2004 r. w sprawie Rady Pomocy Społecznej (Dz. U. poz. 2859; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20042852859>),

art. 134: Rozporządzenie Ministra Rodziny i Polityki Społecznej z dnia 9 grudnia 2020 r. w sprawie nadzoru i kontroli w pomocy społecznej (Dz. U. poz. 2285; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20200002285>),

art. 134l: Rozporządzenie Ministra Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 10 sierpnia 2016 r. w sprawie szczegółowego przeznaczenia, warunków i trybu udzielania przez Krajowy Ośrodek Wsparcia Rolnictwa wypłat w ramach realizacji Programu Operacyjnego Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (Dz. U. z 2018 r. poz. 2049; pełen tekst zob.: <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180002049>).

4. Rozporządzenia wydane na podstawie Ustawy z dnia 19 lipca 2019 r. o realizowaniu usług społecznych przez centrum usług społecznych (na początku wskazano delegację z ww. ustawy):

art. 34 ust. 2: Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 30 marca 2020 r. w sprawie szkoleń dla pracowników centrum usług społecznych (Dz. U. poz. 664; pełen tekst zob.: <https://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20200000664>).

5. Komunikaty wydane na podstawie Ustawy z dnia 12 III 2004 r. o pomocy społecznej (na początku wskazano delegację z ww. ustawy):

art. 134h ust. 4: Komunikat Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 21 stycznia 2015 r. o podjęciu przez Komisję Europejską decyzji zatwierdzającej Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa 2014-2020 (M.P. poz. 124).